

Tarık Buğra'nın Osmancık Romanında İşlenen Birlik Anlayışı

Understanding Of Unity In The Novel "Osmancik" By Tarık Bugra

Понимание Единства В Романи «Османджик» Тарика Бугра

Reference: Kızıldağ, Y. (2020). "Tarık Buğra'nın Osmancık Romanında İşlenen Birlik Anlayışı", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 6(27): 25-32.

Yasemin KIZILDAĞ

1. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul/Türkiye

ORCID: 0000-0002-8292-7330

ÖZET

Tarihi roman, konusunu ve kahramanlarını, mekanını, zamanını tarihten alan, gerçek ile kurgunun birlikteliğinden doğan bir roman türü olmasının yanı sıra tarihi gerçekliği kurmaca bir dünya ile okuyucuya sunarak, tarihçinin bilime sunduğu malzemeden yararlanarak geçmiş, bugünü ve hatta yarını etki ve kontrol altına almaya çalışan bir türdür. Romanın kurgusal dünyasında okuyucuya sunulan düşünce ve etkide milli bir tarih şuuru yaratmak için yalnızca tarihi vesikalardan yararlanmak yeterli değildir; yazar, romanın kurgusu ile tarihi canlandırmalıdır. Romanla tarihi canlandırması için romancının tarihi coğrafyayı, devrin sosyal ve kültürel yapısını, toplumun sanat anlayışı ile topluma hakim olan inanç sistemini tanıması ve bu unsurlar üzerinde yoğunlaşması gerekir. Tarık Buğra'nın 1982 yılında kaleme aldığı "Osmancık" adlı romanında, Anadolu'daki dağınık Türk boylarının Kayı boyu etrafında toplanması ve aynı gayeler etrafında birleşmesini sağlayan gücün yalnızca Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi'nin gayretleriyle şekillenmediği, bu gücün oluşmasında bir birlik anlayışının da etkili olduğu görülür. Osmancık romanında işlenen birlik anlayışı, romanda belirgin bir şekilde olmamakla birlikte sürekli yinelenen bir vurgu ile karşımıza çıkar; romanın kurgu dünyasında okuyucuya kazandırılmak istenen bir suur ve etki ile kendisine yer bulur. Birlik anlayışının oluşmasında din ve inanç birliği, saygı, sevgi, bağlılık, adalet, disiplin, bütünlük/birlik olma isteği ve sabır gibi unsurlar etkili olur. Bu çalışmada, Türk boylarının Kayı boyunun etrafında toplanmasının nasıl işlendiği veya nasıl gösterildiği üzerinde dururken Tarık Buğra'nın bu konu hakkındaki dikkatleri üzerinde duracağız.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Roman, Osmanlı Devleti, Kayı Boyu, Tarık Buğra, Osmancık, Birlik Anlayışı

ABSTRACT

Historical novel is a genre that takes its subject, heroes, place and time from history. It is the fusion of reality and fiction, and presents the historical reality to the reader with a fictional world, and tries to influence and control the past, present and even future by using the material presented by the historian to science. In the fictional world of the novel, it is not enough to use only the historical documents to create a national historical consciousness to influence to the reader; the author should revive history with the fiction of the novel. In order for the novel to revive history, the novelist must show the historical geography, the social and cultural structure of the era, the art understanding of the society and the belief system that dominates the society and concentrate on these elements. In the novel titled "Osmancık" written by Tarık Bugra in 1982, is seen that the unity was created not only by the efforts of Ertugrul Gazi and Osman Gazi. The scattered Turkish tribes in Anatolia were gathered around the Kayi tribe and united around the same goals. The understanding of unity in the novel Osmancık appears with a recurring emphasis, although not distinctly in the novel; The novel finds its place in the fiction world with a consciousness and influence that is desired to be gained to the reader. The mixture of religion, belief, respect, love, devotion, justice, discipline, desire to become unity and patience are effective in the formation of unity. In this study, we will focus on how the gathering of Turkish tribes around Kayi tribe is processed or shown, while Tarık Bugra's attention on this issue will be emphasized.

Key words: Historical Novel, Ottoman Empire, Kayi tribe, Tarık Bugra, Osmancık, Understanding of Unity.

РЕЗИОМЕ

Исторический роман - это жанр, который берет свою тему, героев, место и время из истории. Это слияние реальности и вымысла, которое представляет читателю историческую реальность вместе с вымышленным миром и пытается влиять и контролировать прошлое, настоящее и даже будущее, используя материал, представленный историком науке. В вымышленном мире романа недостаточно использовать только исторические документы, чтобы создать национальное историческое сознание для воздействия на читателя; автор должен оживить историю с помощью вымысла, свойственного роману. Для того чтобы роман оживил историю, романист должен проявлять историческую географию, социальную и культурную структуру эпохи, художественное понимание общества и систему убеждений, которая доминирует в обществе и сосредоточиться на этих элементах. В романе под названием «Османджик», написанном Тариком Бугрой в 1982 году, видно, что единство было создано не только усилиями Эртугрула Гази и Османа Гази. Разрозненные турецкие племена в Анатолии были собраны вокруг племени Кайи и объединены вокруг одной и той же цели. Понимание единства в романе «Османджик» проявляется с постоянным акцентом, хотя не так отчетливо; Роман находит свое место в художественном мире, давая то сознание и влияние, которое желательно получить читателю. Слияние религии, веры, уважения, любви, преданности, справедливости, дисциплины, желания стать едиными и терпения эффективны в формировании единства. В этом исследовании мы сконцентрируемся на том, как происходит и показывается сбор турецких племен вокруг племени Кайи, в то время как будет подчеркнуто внимание Тарика Бугры к этому вопросу.

Ключевые слова: исторический роман, Османская империя, племя Кайи, Тарик Бугра, Османк, понимание единства.

1. GİRİŞ

Tarihi roman, konusunu ve kahramanlarını, mekanını, zamanını tarihten alan, gerçek ile kurgunun birlikteliğinden doğan bir roman türü olmasının yanı sıra tarihi gerçekliği kurmaca bir dünya ile okuyucuya sunarak, tarihçinin bilime sunduğu malzemedan yararlanarak geçmişi, bugünü ve hatta yarını etki ve kontrol altına almaya çalışan bir türdür. Tarihi roman türü, romanın diğer türleri gibidir; her ne kadar adında ve anılışında ‘tarih’ ibaresi yer alsa da tarihi bir belge niteliği taşımaz. “Tarih başkadır, edebi eser başkadır.”(YETİŞ, 2013: 906) Romanın kurgu dünyasında yer alan tarihi bilgi ve gerçeklikler, yazarın hayal dünyasına ve yaratıcılığına bağlı olarak şekillenir.

Tarihi roman yazarı, tarihçilerin bilime sunduğu malzeme ve vesikalardan yararlanarak edebi bir eser yaratırken öne çıkardığı estetik değerlerin dışında topluma ve okuyucusuna milli bir kimlik ve milli bir kültür bilinci aşılar. Tarihi roman yazmak, romanın kurgusal dünyasında okuyucuya sunulan düşünce ve etkide milli bir tarih şuuru yaratmak için yalnızca tarihi vesikalardan yararlanmak yeterli değildir; yazarın geçmişi bugünün penceresinden yorumlaması da gerekir. Romanla tarihi canlandırma elbette kişiler, olaylar, zaman ve mekana hakim olmakla gerçekleşir. Romancının tarihi coğrafyayı, devrin sosyal ve kültürel yapısını, toplumun sanat anlayışı ile topluma hakim olan inanç sistemini tanıması ve bu unsurlar üzerinde de yoğunlaşması gerekir.

Türkler, Malazgirt (1071)’ten sonra Anadolu’ya yerleştiler. Sırasıyla Büyük Selçuklu Devleti, Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti’ne hakim oldular ve bu devletlerde hüküm sürdüler. Bilindiği gibi, Osmanlı Devleti, Kayı boyunun, Ertuğrul Gazi ve oğlu Osman Gazi’nin gayret ve çabalarıyla kurulmuş bir devlettir. Kayı, Anadolu Selçuklu Devleti’nin sonlarına doğru Moğollardan gruplar halinde göçüp gelen boylardan biridir. Kayı boyu, Anadolu’ya geldiğinde aslında küçük bir boy iken zamanın ruhunu kavrayarak temelleri sağlam, güçlü ve büyük bir imparatorluğu kurdular. Bölgede bulunan dağınık Türk boylarını birleştiren, bir araya getiren, aynı çatı altında aynı hedef ve gayeler etrafında toplayan güç, yalnızca Ertuğrul ve Osman Gazi’nin gayretleriyle şekillenmemiştir; elbette başka etkenler de olmalıdır.

Tarık Buğra’nın 1982 yılında kaleme aldığı, Osmanlı Devleti’nin kuruluşunu; kuruluşunda karşılaşılan olaylarla kuruluşun asıl mimarları Osman Gazi ve Ertuğrul Gazi’yi merkeze aldığı romanında, Türk boylarının Kayı boyunun etrafında toplanmasının nasıl işlendiği veya nasıl gösterildiği üzerinde dururken Tarık Buğra’nın bu konu hakkındaki dikkatleri üzerinde de duracağız.

2. OSMANCIK’TA İŞLENEN BİRLİK ANLAYIŞI

Tarık Buğra, romanında bir birliği vakanın seyrinde; roman kahramanlarının konuşma, tavır, anlayış ve algılayışlarında olmak üzere değişik şekillerde göstermiştir. Romanda işlenen birlik fikri romanın geneline yayılmakla birlikte kahramanların hemen hepsinin düşünce ve görüşlerinde, davranışlarında kendisini göstermekte, Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi etrafında toplanan beyler ve dervişler başta olmak üzere pek çok kahraman üzerinden okuyucuya sunulmaktadır. Turgut Göğebakan, Tarihsel Roman Üzerine adlı eserinde Lucaks’ın tarihi romanda önemli olanın, tarihi önemli kişilikler ve olayların sergilenmesi olmadığını, bu kişiler ve olayların arka planındaki düşüncelerin açığa çıkarılması olduğunu düşündüğünü söyler. (GÖĞEBAKAN, 2004: 25) Tarık Buğra da romanında okuyucuya vermek istediği mesajı, romanın tümüne yayarak kahramanları üzerinden yansıttığı gibi yer yer kendi yorumlarıyla da okuyucuya hissettirir.

Biz bu çalışmada “Osmancık” romanında işlenen ‘birlik anlayışını’ ve bu anlayışa bağlı olarak Türk boylarının Kayı boyunun etrafında toplanmasının romanda nasıl işlendiğini vakanın seyrine dayanarak ele aldık. Vakanın seyrini dikkate aldığımızda Osman Gazi’nin bey olma yolundaki çabaları, bey oluşu ve bey olduktan sonra devleti kurma veya oluşturmada takip ettiği yolu şekillendiren davranış ve düşünceleri üzerinde dururken hem Türk hem de yabancı milletlere ait olan din adamları ve tekfurların davranış ve düşünceleri üzerinde de durduk.

Roman kahramanları Türk boylarına ait olan kahramanlar ve yabancı milletlere ait olan kahramanlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Tarihi roman olması sebebiyle dönemin gerçeklerine bağlı kalınarak oluşturulan bu romanda iki zıt, ayrı ve karşı taraf vardır. “Tarihi roman, milliyetçiliğin milli devlet ve milli beka fikrinin kuvvetlendiği, düşman güçlerin hissedildiği devirlerin ürünleridir.” (TURAL, 1991: 199) Bu tarafların birbirlerine olan tavır ve davranışları, birbirleri hakkındaki görüş ve düşünceleri incelediğimiz konuya ışık tutmaktadır. Türk boylarının Kayı etrafında toplanışındaki etki ve sebepleri kendi içinde değerlendirip incelerken aynı zamanda karşı taraf olarak nitelendirdiğimiz Bizans tekfurları, din adamları ve derebeylerin kendi toplulukları içerisindeki durum ve tutumları, inişli-çıkışlı ilişkileri de kendi içinde ve Türklerle karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Öncelikle Türklerin, Türk boylarının Kayı boyu etrafında nasıl birleştiği üzerinde duracağız. Bu birleşmeye neden olan etkenler de dolayısıyla ortaya çıkacaktır.

Osman Gazi, yakın arkadaşları Ak Temür ve Dursun Fakı ile kışın bahara döndüğü bir zamanda dibek taşının altında oturmuş ve bir badem ağacı hakkında konuşmaya başlamışlardır. Ak Temür ve Dursun Fakı'nın burada söylediği sözler ise sembolik düzlemde tezimize ulaşmamız açısından dikkate değerdir. Ak Temür henüz bahar gelmemişken güneşin aldatıcı ışıklarına kanıp çiçeklerini döken badem ağacı için *“Akılsızdır onlar”* der ve ekler: *“İki paralık güneşe aldanıverir, sonra da karda, ayazda kavrulur giderler.”* (s. 24) Ak Temür'ün ‘akılsızdır onlar’ ifadesi badem ağacının çiçekleri için söylenmiştir. Ancak buradan hareketle badem ağacını bir soy ve çiçeklerini ise boylar olarak düşünecek olursak söylediği sözler milletlerin dış güçlere aldanarak dağılması, birlik ve bütünlüğünü kaybetmesi olarak anlamlandırılabilir. Aldatıcı güçlere kanarak birliğini kaybeden bir milletin mensupları ise elbette Ak Temür'e göre akılsızdır.

Dursun Fakı'nın Ak Temür'ün bu sözlerine verdiği karşılık ise bu düşüncemizi ve burada verilmek istenen mesajı daha net bir şekilde açıklar niteliktedir: *“Baharı müjdelar onlar... Özlediğimiz baharı... Özlediğimiz bahar'lar vardır... soyca, sopça, ümmetçe özlenen baharlar.”* (s. 24)

Dursun Fakı'nın Ak Temür'ün sözlerine karşılık söylemiş olduğu bu sözler de yine sembolik anlamda değerlendirilebilir. Bahar ifadesini ‘kazanılan zaferler’ olarak düşünecek olursak müjdecileri de elbette ‘boyların yiğit erleri’ olacaktır. Özlenen baharlar, özlenen zaferlerdir. Kayı'nın özlediği baharlar, özlediği zaferler vardır. Bu zaferler soyca, sopça, ümmetçe özlenmektedir. Dursun Fakı, bu noktada ‘soy, sop ve ümmet’ kavramlarını dile getirmiştir. Bu ifadeler topluluk bildirmektedir. Buradan hareketle Dursun Fakı'nın ve Ak Temür'ün Türk boylarını Kayı'dan ayrı tutmadıkları, kendilerini ait oldukları boy ve soydan soyutlamadıkları, müjdelenen baharlara dahi bir bütün olarak baktıkları sonucu çıkmaktadır. Kayı bir boydur, badem ağacının bir çiçeğidir; Türkler ise badem ağacıdır.

Osman, Kayı boyunun amacına dair ilk izlenimlerini edindiği dönemlerde Aykut Alp'i takip ederken karşılaştığı bir dervişin kim olduğunu Aykut Alp'e sorar. Aykut Alp'in Osman'ın sorusuna verdiği yanıt ise işlenen birlik anlayışına bir başka açıdan bakmamıza olanak sağlar:

“Gönül kafa ve bilek erleri idi onlar. Hem savaştı, hem bilgili idiler. Kimi demir dövmesini, çeliğe su vermesini kap kacak kalaylamasını; kimi dikip dokumasını; kimi saraçlığı bilirdi; kimi hayvanların, insanların hastalığından anlar, onları iyileştirirdi. Hepsi de çok, çok uzaklarda bırakılmış bir ocak'tan, aynı törelerden, bir tek amaç için yetişmiş; o tek amaç için çok, çok uzaklardan gelmişlerdir... Gönderilmişlerdir.. Kayı boyunun geldiği yerlerden, Kayı boyunun güttüğü amaç için.

Bu amacın gözcüsü, gözeticisi, habercisidir onlar.

Onlar bu amacın yayıcısı, birleştiricisidir.

Ve, onlar yoktur, bu amaç vardır.

Ve onlar bu amacı gerçekleştirme yoluna koyacak bileği, kafayı, gönli aramaktadırlar; o kafaya, o gönle sahip olan boyu aramaktadırlar.

Ve bu boy Kayı boyu olabilecektir.

Ve neden Kayı boyu olmasın?” (s. 34-35)

Aykut Alp, dervişi anlatırken farklı işlerle uğraşan, aynı amaç ve aynı geleneklerle yetiştirilen erlerin çok uzaklardan tek bir amaç için geldiğini, gönderildiğini söylemektedir. Bu erlerin Kayı'nın gözcüsü, gözeticisi, habercisi olduğunu, Kayı'nın amacının yayıcısı, birleştiricisi olduğunu, aslında onların olmadığını yalnızca bir amacın olduğunu söylemektedir. Aykut Alp'e göre Kayı'nın amacı gerçekleştirilme yolundadır. Kayı ancak amacı gerçekleştirildiğinde Kayı boyu olabilecektir. Burada Aykut Alp, Kayı'nın amacına hizmet edecek şartları da sıralamaktadır. Bu şartlar elbette Kayı'nın amacı doğrultusunda birlik ve bütünlüğüne de hizmet edecek şartlardır. Bir kişinin/boyun Kayı'nın amacına uygun olarak ilerleyebilmesi için kafasını, gönlünü, bileğini ortaya koyması, bu amaca uygun kafaya ve gönle sahip olması gerekmektedir.

Aykut Alp'in bu sözlerinden üzerinde durduğumuz Kayı'nın birlik anlayışı hakkında şunları söylemek mümkündür. Kayı tek bir amaç gütmektedir ve bu amaç yolunda birleşen gönüller ve kafalar aramaktadır. Kayı ancak ve ancak bu gönüllerin tek bir amaç ve tek bir hedef doğrultusunda ilerlemesiyle amacına ulaşacaktır. Teklik devrin şartlarına ve Kayı'nın amacına uygun değildir. Birlikten kuvvet doğar düşüncesi Kayı'nın gelmiş geçmiş bütün erlerine öğretilmiş, erler bu amaç ve uygunluk doğrultusunda yetiştirilmiş ve yetiştirilmeye devam edecektir. Tarihsel roman yazarı, büyük tarihsel kişilikleri doğrudan roman örgüsüne sokmak yerine onların varlığını ya da düşüncelerinin özünü hissettirmelidir. (GÖĞEBAKAN, 2004: 43) Tarık Buğra, bu noktada bir dervişin varlığı üzerinden bir topluma ait bireylerin tamamının görüşlerini vermektedir.

Aykut Alp'in sözlerini destekler nitelikte olan ve dikkate aldığımız bir diğer görüş ise Malhun Hatun ve Osman'ın söz kesme töreninde konuşan Ede Balı'ya aittir. Ede Balı, Kayı boyunu överken Kayı boyunun amacı ve görevi hakkındaki görüşlerini şöyle dile getirir: *“Kayı boyu Ede Balı'ya göre, Tanrı görevlisidir; Kayı boyu, gücünün ulaştığı yörelerde insanlara güven, huzur, varlık ve hoş geçim sağlamakla görevlidir; Kayı boyu başta Oğuzlar, birleştirmekle, bütünleştirmekle, onarmakla, yüceltmekle görevlidir ve Kayı boyu bu görevi üstlenip başarmaya mecburdur.” (s. 97)*

Ede Balı, Kayı boyunu bir tanrı görevlisi olarak görmekte ve Kayı boyunu ilahi bir boyuta taşımaktadır. Kayı boyunun görevlerinden bahsetmektedir. Ede Balı'ya göre Kayı boyu gücünün ulaştığı her yerde insanlara güven, huzur, varlık ve hoş geçim sağlamakla yükümlüdür. Ancak bu görevlerin başında bütün boyları birleştirme ve bütünleştirme, onları birlikte yüceltme görevi gelir. Kayı boyu bu görevi başarmak zorundadır. Kayı'nın görevlerinden bahseden Ede Balı, Kayı'ya yüklediği misyonlarla Kayı'nın yapmak istediğini, amacını ve hedefini tam olarak vermiştir. Ede Balı'nın bu sözleri Kayı'nın geleceğini ve içinde bulunulan zamana dair yapmış olduklarının esasını özetler niteliktedir. Kayı bu görevi üstlenmiş ve başarmaya da heveslidir. Kayı'nın bütün erleri, bütün dervişleri, kadın-çocuk, yaşlı-geç bütünü halkı bu amacın farkındadır. Birlik işte buradan filizlenmektedir. Tarihi roman yazarı, geçmiş ve hali değerlendirip merkezi kendisi olmak üzere, insan arzu ve ümitlerinin geleceğe yöneltilmesinde vasıtalık eder; bu açıdan geleceği hem müjdelere hem de kurar. (TURAL, 1991: 194)

Ede Balı'nın Osman'a söylediği şu sözler de yukarıda söylediklerimizi destekler: *“Kendin için değil, boyun, soyun, sopun için!” (s.109)* Bu sözleriyle Ede Balı, Kayı boyunun görevinin manevi boyutuna dair bir izlenim vermektedir. Osman ya da bir başka yönetici olmak üzere devlete hizmet eden, Türk soyuna dahil olan herkes için yapılanların, söylenenlerin bireysellik zemininde değil, bütün soy, sop ve boy için olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Osman, diğer Türk boylarınca sevilen ve sayılan bir bey olduğunun farkındadır. Bu imtiyazı Kayı'nın amacı için kullanmak ister. Yayladan inilecek gün belli olduğunda Osman ve Malhun Hatun Harlak'a Gökçe Bacı'nın yanına giderler. Osman, yola çıkmadan önce bütün obalara hazırlanıp toparlanmaları için haber salar. Bütün boyları, beyleri 'lokma edip can sohbeti tatmak' vesilesiyle çağırır. Beyler Osman'ın bu isteği üzerine kısa sürede bir araya gelir ve toplanır. Beyler toplandığında Osman, onlara şu sözleri söyler: *“Hey benim ulu beğlerim size derim ben izninle*

Kayı beği olan, övülmüş, ululanmış Ertuğrul Beğ Gazi'nin küçük oğlu Osman, size derim ki tanrıyı şahit göstererek, tanrı üzerinde and içerim ki, yolum hepimizin yoludur. Ben Ertuğrul oğlu Osman Tanrı bir inanırım ki bu yol ayrılmaz ve ayrıya gayrıya düşende ne kimseye beğlik kala ne ad ne san kala. Ve ben Ertuğrul Gazi oğlu Osman derim ki yücelik, ululuk cihad ganimetidir, ancak paylaşıla; tek kişinin olmaya.” (s. 163)

Osman'ın bu sözleri romanda işlenen birlik fikrinin temelini ve hareket noktasını oluşturur niteliktedir. Ede Balı'nın Kayı'ya yüklediği görevler Osman'ın liderliğinde gerçekleştirilme yolundadır. Osman birleştiricidir, bütünleştiricidir, gücün ve adaletin, liderliğin timsalidir. Kendisini, kendi boyunu diğer boylardan ayırmıyor; kendi yolunu bütün boyların yolu ilan ediyor ve ayrıya gayrıya düşenin ne beyliğinin ne adının ne sanının kalacağını dile getiriyor. Yüceliğin, ululuğun cihat ganimeti olduğunu, bu ganimetin tek bir kişiye ait olamayacağını, paylaşılması gerektiğini vurguluyor. Burada bahsedilen savaş ganimeti elbette ki yalnızca maddi kazanç değildir. Savaşın ardından gelen mutluluk ve acıdır. Acının da mutluluğun da hep birlikte paylaşılması gerekmektedir. Ve ekliyor: *“Ben benim din kardeşlerime kan kardeşlerime vurana vurayım derim ve izniniz isterim. Ve derim ki bana bir kötü hal gelende dileyen yardım eli uzatsın dileyen uzatmasın bana gelen kötülük birinize bulaşmasın. Amma ki kararım karardır; birinize kötülük edeni kendime ve Kayı'ya kötülük etmiş sayacağımıdır ve onca davranacağımıdır. Ve ben Ertuğrul oğlu Osman and içerim ki iyiliğinizi iyiliğim kazancınızı kazancım bileceğimidir.” (s. 164-165)* Osman, sarf etmiş olduğu bu sözleriyle aynı amaç ve devletin geleceği doğrultusunda diğer Türk boylarını Kayı boyu etrafında toplamaya, birleştirmeye, Türk boylarını bütünleştirmeye çalışmaktadır.

Söğüt'ten Domaniç'e yapılan göç sırasında Domaniç eteklerinde karşılaşılan Bizanslılara karşı gaza edilir. Gaza sonunda Osman ve arkadaşlarının, diğer yiğit erlerin aklından geçenleri ilahi bakış açısıyla bizlere Tarık Buğra söylemektedir:

“Kayı boyu ve kardeş boylar gazadadır. Osman Beğ kayı boyunda ve kardeş boylardadır: övünç paylaşılmakta, acı paylaşılmaktadır ve payları böylesine eşit bir bölüşme daha yoktur:

Ha, çamin altında yatan ve onun yanında yatanlar ha Osman Beğ ya da Uruz Derviş veya Kıyan Selçuk ve Saltuk, Rahman, Akça Koca ve ötekiler!

Osman Beğ bunun böyle olduğunu yalnız kendisi için değil herkes için böyle olduğunu artık biliyor.” (s. 233)

Bu gaza Osman'ın diğer Türk boylarının beyleriyle konuşmasının ardından gerçekleşir. Gazada Kayı boyu ve diğer kardeş boylar aynı tarafta yer alır, omuz omuza göğüs göğse savaşır. Osman, hem Kayı'nın hem de diğer Türk boylarının yöneticisi olur, hem Kayı'nın hem de diğer Türk boylarının arasındadır. Ruhu, bedeni ve kafası Türklerin yanındadır. Gaza anında ve sonrasında acı da övünç de paylaşılmaktadır. Artık herkes için Kayı birdir, ölümler ve diriler olarak ayırt etmeksizin hepsi tek bir gönül, tek bir bedendir.

Osman, İkizce'den sonra İnebolu'yu fethetmek düşüncesindedir. İnebolu kalesini düşürmek için planlar yapmaktadır. İnebolu kalesini düşürmek için öncelikle Aydos Kalesini almalıdır. Bu planları yaparken artık Kayı'nın amacının ve görevinin farkındadır. Bu farkındalığı Tarık Buğra, okuyucusuna şu şekilde vermektedir:

“Yaşayanlar değil, Osman Bey kendisi hiç değil; Orhan için bile değil, doğacak öteki çocukları ve Kayı'da ve öteki kardeş boylarda doğacak ve doğmuş çocuklar için bile değil; çok çok ötelerdeki doğumlar ve zamanlar için!

Osman Beğ artık bunu kavramıştır. Osman Beğ artık haberlere ve haberlerin belirttiği yöreye ve yöre ötelere ve çok çok çok büyük gördüğü dünyaya sadece bu açıdan bakmaktadır artık Osman Beğ yoktur, telaş yoktur, sabırsızlık yoktur. Hırs yoktur, öfke yoktur, artık daha çoğu değil; zaferin, kazancın daha çoğu değil; sağlamı çok çok ötelerdeki zamanlar için ve Ede Balı'nın deyişi ile soy için, inanç için, amaç için!”(s. 238) Buradan hareketle Türklerin Kayı boyunun etrafında

toplanmasının ve Tarık Buğra'nın bu toplanişı nasıl işlediğine hangi etkenleri, hangi duygu ve düşünceleri aşıladığına ulaşıyoruz.

İşlenen birlik fikri karşı taraf adını verdiğimiz farklı din, dil ve ırka ait derebeyler, tekfurlar ve din adamlarının düşünce ve davranışlarıyla da desteklenmiştir. Her iki tarafın ayrı özellikleri, farklı davranışları, düşünceleri, duyguları vardır. Türkler ile tamamıyla zıttır. Bunun en güzel örneğini ise Osman'ın tesadüfen tanıştığı Mihail Kosses'in duygu ve düşünceleri ile görmekteyiz. Mihail Kosses, Osman ve arkadaşlarının birbirine olan bağlılığından son derece etkilenir ve onlara içten içe bir hayranlık beslemektedir. Zamanla Mihail'in Osman ve arkadaşlarının cesaretine, iyiliğine, birbirilerine ve soylarına duydukları derin bağlılığa karşı olan hayranlığı artmıştır. Mihail, Hristiyan'dır. Dönemin şartları dikkate alındığında bir Hristiyanın ve Müslüman bir Türkün arkadaş olması hoş karşılanmasa da Mihail ve Osman arkadaşlıklarını ilerletirler.

Mihail zaman içerisinde kendi dinini, ırkını, yaşayış biçimini sorgulamaya ve Türklerle karşılaştırmaya başlar. Bu karşılaştırmalar sonucunda da Mihail de Müslüman olacaktır.

Mihail, Madmud Beğ'in evinde kendisini almak amacıyla gelen Al Zahid'e karşı gelen Osman ve arkadaşlarından, orada gördüklerinden Papaz Efendi'ye bahseder. Papaz Efendi, Mihail'i dinledikten sonra şu sözleri söyler: *“Asıl önemlisi; tuttuğun tarafın kazanacağı ne belli? Üstelik zayıf ve yenilecek tarafı tuttuğuna göre, birinde, ikisinde, üçünde değilse bile, dördüncüde talih ters dönebilir. O zaman da, bir varmış bir yokmuş, zaten gidecek olanlarla birlikte sen de gideceksin.”*(s.69)

Ardından Mihail Papaz Efendi'den duydukları ile İnönü gecesinde gördüklerini uzun uzun düşünür ve karşılaştırmalar yapar. Papaz Efendi'nin düşünceleri ile Mihail'in yapmış olduğu karşılaştırmaların sonucu ilahi anlatıcı tarafından okuyucuya aktarılır:

“Ee'si bunun, Papaz'a göre, düpedüz aptallıktı, gelecek kavramına, hayat kavramına varamamışlıktı; açıkçası ilkelikti, barbarlıktı. Papaz Efendi'ye göre bu böyleydi, kesinlikle böyleydi...”

...

Ertuğrul Gazi'nin ve Osman'ın tercihlerinde, Papaz Efendi'nin yorumunu çok, ama pek çok aşan bir akıl ile mantığın sağlam belirtilerini görüyordu.

...

Papaz Efendi dinine, kiliseye bağlıydı. Su götürmezdi bu. Ne var ki, Papaz Efendi bütün papazların kendisi gibi, bütün kiliselerin de Harman Kaya Kilisesi gibi kabul edilmesini istemiyordu; hatta, buna katlanamıyordu:

Ona göre İnegöl'deki papaz cahildi;

Yar Hisar'daki Kitab-ı Mukaddes'in falan babını, tehlikeli şekilde yanlış yorumlamaktadır, saptırmaktadır;

Karaca Hisar papazı ahlaksızdır, çıkarıcıdır:

Ve bu, böylece bütün yöre boyunca uzayıp gitmektedir. Böylece de, Papaz Efendi'de kilise bütünlüğünün iflas ettiği açıkça görülmektedir. Zaten, Mihail, öteki papazların da ondan pek farkı olmadığını, birtakım rastlantılardan ve ağızdan ağıza dolaşan söylentilerden bilmektedir.

...

Kısacası, kilise bütünlüğünden söz edilemezdi; kilise din birleştirici ve yönetici olmaktan çıkıp gitmişti.

...

Tekfürlerin birbirlerine karşı tutum ve davranışları da, daha sert olmak üzere aynı idi: Onlar da birbirlerini kıskanıyor, çekemiyor, düşman görüyorlardı. Biri dara düştü mü, ötekiler bayram yapıyordu. Düşene bir tekme de onlardan geliyordu. Dostlukları yüze gülücükten başka bir şey değildi; birbirlerine güvenmedikleri, güvenmemeleri gerektiğini bildikleri içindi. Ve birbirleriyle yiyip içme, eğlenme ile, bir de, kuvvet, güç ve servet gösterme kastiyle sınırlıydı.” (s.70-71)

Tarik Buğra, burada Mihail’in görüş ve düşüncelerinde Tekfur ve Papazların birbirlerinden ne kadar uzak olduklarını dile getirmektedir. Birbirlerini kıskanıyor, çekemiyor, düşman görüyorlar. Hasetlik, kibir, hırs, tek olma arzusu ve iktidarda kalma bencilliği aralarındaki ilişkiyi sarsmış ve bütünlüklerini, bir araya gelmelerini engellemektedir.

Kayı boyu gelişip büyükçe, Türk boyları aynı çatı altında birleşip bütünleştikçe gazalar ve zaferler, elde edilen topraklar genişlemektedir. Kayı’nın gelişip güçlendiğinin farkına varan Tekfurlar, bir araya gelmeye çalışmaktadırlar. Kayı’nın yaptıklarının farkına geç varan Tekfurlar, kısa bir zamanda toparlanıp bütünleşmeye çalışmaktadırlar. Osman, Bilecik’i almak istediği günlerde bu çabalarının farkına varır:

“İkincisi geniş bölgedeki en güçlü tekfurluk Bilecik’tir. Bilecik düşürülünce öteki tekfurlar endişelenecek aralarındaki çekememezlikleri anlaşmazlıkları dargınlıkları bir yana koyup Türklere karşı birleşecek en azından kalesiz hisarsız ve dağılık birbirinden uzak Türk köylerini yok edeceklerdir.

...

Ve Osman Beğ daha fazlasını da söylüyor:

İkizce ile Aydos bile geniş bölgedeki tekfurları kımıldatmış. Anlaşma çabalarını hızlandırmış, kuvvetlendirmiştir. Ve hiçbir belirti gösterilmemesine rağmen Osman Beğ’e gelen haberler Bilecik tekfurunun da bu çabaların içinde bulunduğunu belli etmektedir”. (s. 271)

Bu sırada Tekfurlar da Aya Nikola’nın kızının nişan törenine konuk olurlar ve yenilip içildikten sonra Aya Nikola, onları odasına çekerek hemen konuya girer:

“Niye durursunuz ki Kara Osman adındaki Türk gün geçtikçe kuvvetlenip zenginleşmektedir. İşte Kulacahisarı aldı, hisarlarımıza uzak köylerimizden de aldıkları oldu. Hırsı gittikçe büyüyor. Vaktinde haber almasaydım belki de İnegöl’ü bile yağmalayacaktı. Bugün bana, yarın soylu Fileratos veya kahraman Aleksius sana. Sonunda bu ilimiz elimizden gider. Biz aklımızı başımıza toplayıp onu bu ilden çıkarmazsak yahut kırmazsak sonunda pişmanlık işe yaramaz. Daha çok gecirsek de iş işten geçer. Çünkü Türk yalnız kuvvetlenmiyor, gittikçe itibar da kazanıyor; öteki Türkleri topluyor. Daha şimdiden bir aşiretken beş aşiret oldu. Bizimle dost geçinen Türkleri yanına çekti, bizim köylerimizden, papazlarımızdan bile ona sevgi duyanlar, saygı besleyenler olduğunu ben biliyorum.”(s. 223)

Aya Nikola’nın bu sözleri tekfurları bir araya getirmek ve bütünleştirmek için söylenmiştir. Ancak ne yazık ki tekfurlar, Türklerdeki birlik anlayışını anlayıp uygulamaya koyuldukları halde başarılı olamazlar.

3. SONUÇ

Türkler içerisinde yer alan dervişlerin ve yöneticilerin her biri aynı düşünce, aynı amaç ve aynı hedefler doğrultusunda ilerledikleri ve birbirine olan bağlılıkları neticesinde daima başarılı olur ve güçlenirler. Osman’ın merkez olarak seçildiği ve olayların onun etrafında şekillendiği romanda, bütün erler, yöneticiler, dervişler ve bütün Türk boyları aynı amaç aynı hedef ve aynı inançla birbirine bağlanır. Osman kendisi ve devleti için fikir almak adına kime gitse hepsi aynı şeyleri söyler. Bu noktada görüş birliğiyle birlikte maddi ve manevi birlik sağlanır, güç, kuvvet, akıl ve gönül daima soy ve sop için olur. Çocuklar bu manevi duygular ve bu amaç için yetiştirilir, doğacak erler bile bu amaç için dünyaya gelmektedir. Burada görüldüğü üzere romanın genelinde yer alan kahramanlar dikkate alındığında yaş farkı göze çarpmaktadır. Ancak yaş farkının daha doğrusu

neslin üstlenilen görevin yerine getirilmesinde olumsuz bir etki yaratmadığı görülür. Görev ve sorumluluklarının farkında olan Kayı boyu, diğer Türk boylarını aynı amaç ve hedef doğrultusunda kolaylıkla birleştirir. Bu birleştirmede din ve inanç birliği, saygı, sevgi, bağlılık, adalet, disiplin, bütünleşme/birlik olma isteği ve sabır değerleri etkili olur. Tarık Buğra'nın Osmancık romanında işlediği birlik anlayışı belirgin bir şekilde olmamakla birlikte sürekli ve yinelenen bir vurgu ile romanın kurgu dünyasında okuyucuya kazandırılmak istenen düşünce ve etkide kendisini bulur.

Türkler aynı dünya görüşüne, aynı düşüncelere, aynı amaç ve hedeflere sahip oldukları; birbirlerine karşı saygı, güven, sevgi ve hoşgörü içinde oldukları için bir araya gelebilirler. Tekfurlar ve din adamları ise bu sayılan özelliklere sahip olamadıkları için dağılıp, yok olup giderler. Romanda işlenen birlik anlayışı işte bu etkenlerle Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi'nin güç ve kuvvetleri doğrultusunda bütün Türk boylarının bütünleştirilmesi ile işlenir. Osman'ın bu aynılık etrafında birleşen ve gelişen duygu düşünceleri ile liderlik ve yöneticilik vasıfları da birleşince Osman Gazi liderliğinde Osmanlı devleti kurulur ve güçlenir.

KAYNAKÇA

Buğra, T. (2014). Osmancık, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Gögebakan, T. (2004). Tarihsel Roman Üzerine, Akçağ Yayınları, Ankara.

Tural, S. (1991). Zamanın Elinden Tutmak, Ecdâd Yayım-Pazarlama, Ankara.

Yetiş, K. (2013). Dönemler, Problemler Şahsiyetler Aynasında Türk Edebiyatı II/2, Kitabevi, İstanbul.